

Aven publicerad i
globalarkivet.se

OCKSÅ JAG HAR VÄRIT

GRÄNSEN

DÅ MIN
LÄRARE
BAD
MIG
SKRIVA
MITT

JAG
KUL. VÄRDET

EN
DE
S
R
A
T
A
D
E
P
A
N
D
A

NAMN PÅ
TAVLA
SKRATTADE
EN ANA
ANN.
OGH

OCH FORT
ÄR DET
M
SOM VET
VAD MITT
NAMN
BETYDER.

TACKÄNEJ.

Får man höja rösten i de svenska folkbiblioteken?

Text: Tobias Willstedt

Illustration: Balsam Karam

Året var 2006 och jag hade precis påbörjat mitt första vikariat som bibliotekarie i en av Stockholms kranskommuner. Nyutexaminerad och nyinflyttad i trakterna så kom jag strax ut i hetluften på kommunens dåvarande huvudbibliotek. Biblioteket var beläget i ganska slitna lokaler som var en del av områdets största köpcenter. Jag förstod att book-it var ett system som man skulle behärska, att bemötande verkligen var en kompetens att respektera då alla besökare inte var välvilligt inställda, och att det sociala spelet på en kommunalt folkbibliotek är mer dynamiskt än vad jag hade anat. Med andra ord så var det inte alltid som kollegorna drog jämnt vare sig med varandra eller med besökarna.

2014 avslutade jag min fasta anställning i en annan av Stockholms kranskommuner. Nu som enhetschef. Jag skulle gå vidare till ett annat jobb – och denna gång är det inte längre på ett kommunalt folkbibliotek. Sen 2006 har jag hunnit jobba i tre olika kommuner. Det har funnits ett mål och en riktning under de här åren som jag själv kanske inte varit fullt medveten om. Och jag kan inte undgå att känna att jag ändå kommer sakna att arbeta på folkbibliotek.

När jag ännu ganska ovetande påbörjade mitt vikariat 2006 pratade kollegorna mycket om livslångt lärande och läromiljöer. Bibliotekets potential som plats för ett lustfyllt och kravfritt lärande för en vuxen målgrupp lyftes fram. Samarbeta med Komvux och olika studievägledare stod på agendan. Åtta år senare pratade vi om pojkars läsning och nationell bibliotekspolitik. Litteraturutredningen hade visat alarmerande resultat gällande unga mäns läsning och frågan landade i vårt knä. Avsides från skolans pedagogik, återigen en plats för det fria lärandet, vilken roll kunde folkbiblioteken spela här? Nu var det inte Komvux och studievägledare som var samarbetspartners utan kommunens idrottsföreningar som fångade upp stora delar av pojkarna. Målet för vårt samarbete var att se om vi kunde förändra pojkarnas inställning till bibliotek och läsande, och att en förändrad inställ-

ning skulle göra dem till mer trägna biblioteksbesökare och läsare.

Siffror och statistik är något annat som jag förstått är mycket viktigt för folkbibliotekens verksamhet. 2006 räknade kommunen besök, utlån och öppettimmar och funderade på hur verksamheten skulle väga den finansiella ersättning som skulle fungera som incitament för biblioteken på en konstruerad marknad. Samma försök som gjorts i andra delar av vår välfärd för att möjliggöra privatiseringar inom skola, vård och omsorg. Samtidigt som jag och många med mig är övertygade om det förkastliga i detta så förstod jag att det var ett dilemma för Sveriges kommuner att hitta underlag för att värdera folkbibliotekens verksamhet. Vad skall man räkna för att kunna göra rätt bedömningar? Flera år senare skulle jag befinna mig i en kommun som istället skärskådade användare och icke-användare. Där grävde vi i hur vi skulle ta reda på så mycket som möjligt om den som ingick i den ena gruppen eller den andra – social bakgrund, utbildning, ålder, var du befinner dig i kommunen var några av de parametrar vi tittade närmare på. Hur skulle man kunna använda det underlaget för att värdera folkbibliotekens framgång? I en alltmer komplex omvärld behöver vi alla redskap vi kan få för att kunna göra ett så bra jobb som möjligt.

Jag minns hur vi ännu 2006 lånade ut VHS-kassetter både på det stora huvudbibliotek och på den lilla filialen som jag tidvis tjänstgjorde på. Inte bara det att det fanns VHS-kassetter som vi sporadiskt lånade ut, utan att det faktiskt var stor åtgång på dem. 2014 hade vi inga VHS-kassetter men däremot en uppsjö av andra format. Pappersböcker, cd-skivor, dvd-skivor, Daisy, tidningar och tidskrifter, olika typer av skivor avsedda för olika tv-spelskonsoles. För att inte tala om alla elektroniska format som vi hanterade. Ett fragmentiserat medielandskap med olika analoga och digitala informationsbärare skulle möta en lika fragmentiserad låntagargrupp. Ett kollektiv av låntagare med vitt skilda behov och olika förutsättningar att hantera olika format. Det var upp till oss som jobbar på bibliotek att försöka jämka ihop detta. Det är inte förvånande att vi känner oss otillräckliga ibland.

Bibliotek skall av hävd vara tysta. Men bara för att det är inpräntat i det kollektiva medvetandet att det är så behöver inte det betyda att det är så i verkligheten. Sociala klyftor har växt under åren och det avspeglar sig också i biblioteksrummet – det öppna offentliga rummet dit alla kan gå, om resten av samhället inklusive nära och kära sviker dig. Biblioteken jag har jobbat på har ibland snarast varit oroliga platser. Visst kunde det vara besvärligt när man ville erbjuda sina besökare lugn och ro. Men än mer besvärligt var insikten om hur utsatta vissa personer i vårt samhälle är. Någon gång under åren engagerade jag mig i föreningen BiS och började ställa mig frågan: får man höja rösten på de svenska folkbiblioteken?